

Znani nominiranci in nominiranke za nagrado desetnica 2024

Desetnica je nagrada za otroško in mladinsko književnost, ki jo podeljuje Društvo slovenskih pisateljev za uveljavljanje izvirnega otroškega in mladinskega leposlovja. Nagrada se podeljuje za obdobje zadnjih treh let. Tudi letos je izbor del, ki ustrezajo Pravilniku o nagradi desetnica, pripravila **red. prof. dr. Dragica Haramija**, o nominiranih delih pa je odločala žirija v sestavi: **Magdalena Svetina Terčon** (predsednica), **Igor Bratož**, **Mateja Gomboc**, **Petra Kolmančič** in **Tomo Podstenšek**.

Poročilo o izboru za desetnico 2024

Mariborska knjižnica, v okviru te Maja Logar in Marta Novak iz Službe za obdelavo gradiva, je pobudo Društva slovenskih pisateljev 24. 1. 2024 podala sezname mladinskih knjig, ki so izšle med 1. 1. 2021 in 31. 12. 2023. Na seznamu, ki je bil oblikovan po avtorjih za vsa tri leta hkrati, je bilo 1354 knjig. Najprej so bili s seznama izločene knjige tistih avtorjev, ki niso člani društva. Pri članih društva so bili izločeni ponatisi, ponovne izdaje knjig, antologije in izdaje knjig v tujih jezikih. Izločeno je bilo tudi tisto gradivo članov društva, ki ne sodi med leposlovje (informativne knjige) ter knjige, ki so bile za nagrado desetnica že nominirane. Izločene so tudi vse knjige članov žirije za desetnico, ker s knjigami ne morejo kandidirati za nagrado. Kriterije, zapisane v Statutu o nagradi desetnica, v letu 2024 izpolnjuje **132 knjig**.

ZA DESETNICO 2024 SO NOMINIRANA SLEDEČA DELA (avtorice in avtorji so navedeni po abecednem redu):

IRENA ANDROJNA: *Modri otok*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021

JANA BAUER: *Čarobna omara*. Ilustrirala Ana Košir. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2023

MILAN DEKLEVA: *Pesmi na recept*. Ilustriral Jaka Vukotič. Jezero: Morfemplus, 2023

NELI FILIPIĆ: *Kdo je kriv, da je zima bela in druge zgodbe*. Ilustrirala Ana Zavadlav. Maribor: Založba Pivec, 2022

NEJC GAZVODA: *Fant iz papirja*. Ilustrirala Hana Jesih. Novo mesto: Hibird Books, 2021.

MANICA KLENOVŠEK MUSIL: *Prijateljci*. Maribor: Založba Pivec, 2022.

NATAŠA KONC LORENZUTTI: *Jutri bom siten kot pes*. Ilustriral Igor Šinkovec. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2023.

GAJA KOS: *Nočni obisk*. Ilustrirala Ana Zavadlav. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2022

VINKO MÖDERNDORFER: *Švrk: res huda pasja biografija*. Ilustrirala Eliza A. Dob: Miš založba, 2023

ANJA ŠTEFAN: *Mišji ženin*. Ana Zavadlav. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2023

Nagrajenec_ka nagrade desetnica 2024 bo znan_a v četrtek, 23. maja 2024.

Utemeljitev za nominirana dela za desetnico 2024

Irena Androjna: *Modri otok*.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2021 (Knjižnica Sinjega galeba; 350).

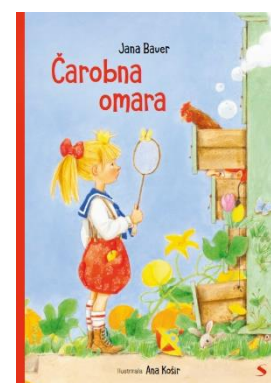
Fantazijsko-pustolovski roman, ki se poigrava tudi s kriminalko, je postavljen na izmišljen otok z imenom Modri otok, na katerem skupina najstnikov preživlja poletne dni na raziskovalnem taboru. Ernest, Adrijan in Lena sestavljajo etnografsko skupino. Ker njihovega mentorja še ni, se na raziskovanje odpravijo na lastno pest. Spoznajo skrivnostno vrstnico Mariso, prebivalko otoka, s katero pa se zgodba začne zapletati in se realistično dogajanje spremeni v fantazijsko, na trenutke celo srhljivo. Črni galeb, alabastrni morski konjiček, šesterokraka zvezda svarica in nenavadno spreminjanje krajine nas povedejo v razgibano in napeto zgodbo, ki bi se razpletla mirneje, če njihovega mentorja sploh ne bi bilo na otok.

Jana Bauer: *Čarobna omara*. Ilustrirala Ana Košir.

Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2023 (Zbirka Gugalnica).

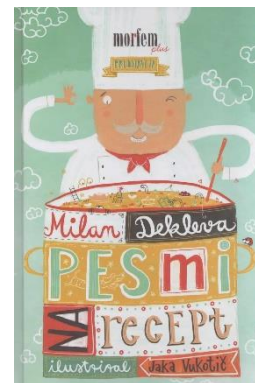
Jana Bauer se v besedilu spogleduje z ljudskim slovstvom, ki ga prepleta z realistično vsebino. Osrednji lik zgodbe je večno nezadovoljna mlada kraljična. Starša ji ne moreta uresničiti nobene želje, čeprav se na vso moč trudita. Tako za nek rojstni dan dobi čarobno omarico, ki naj bi ji uresničila šest želja, a je ne zna prav izkoristiti. Čarobna omarica namreč zadnjo željo uresniči mlademu pažu, ki si zaželi čistih jezer, žuborečih rek, visoko zasneženih gora, zelenih planot, rodovitnih ravnin, kraških jam in celo košček morja, kar je izraženo kot razlagalna pripovedka o Sloveniji, kraljična pa se zadovolji s plastično vrečko. In kaj povzroči zaplet? To, da grajski čarovnik, ki živi na vrhu najvišjega stolpa s tristo petinštiridesetimi stopnicami, slabo sliši. A tudi kraljična skozi zgodbo 'dozori' saj je končno pohvalila borovničevo pogačo, ki jo je kuharica pekla ves ljubi dan.

Milan Dekleva: *Pesmi na recept*. Ilustriral Jaka Vukotič.

Jezero: Morfemplus, 2023.

Pesmi na recept prinašajo duhovito poezijo z izvirno motiviko, ki na vznemirljiv način nagovarja in izziva bralčevo domišljijo. Slogovno in motivno raznolike pesmi so polne domiselnih besednih iger, jezikovnih invencij in paradoksov. Mlade bralke in bralce nagovarjajo k ustvarjalnemu razmišljanju ter drugačnemu pogledu na svet. Razpoloženje je v glavnem igrivo in hudomušno. Posebna odlika te poezije je, da odkriva svet in dogajanje z zabavne plati, pogosto tudi s perspektive nonsensa v smislu igranja z jezikovnimi možnostmi, spreminjanja pomenskih odnosov ali z nesmiselno kombinacijo sicer razumljivih besed in predstav (npr. princeskini vetrci, primarij žvrkljanja, presna pesem). Pesmi so napisane v svobodni obliki, nekaj je tudi rimanih pesmi v kiticah. So spevne, ritmične, zvočne in polne zanimivih aluzij, ki mladim bralkam in bralcem pomagajo ugledati ali razumeti pojave iz vsakdanjega življenja na drugačni ravni. *Obstajajo mojstri ostrih, pekočih, sladkih in srce trgajočih besed* pravi prvi verz Strupene pesmi. Milan Dekleva je zagotovo mojster vseh teh ter še številnih drugih besed.

Neli Filipič: *Kdo je kriv, da je zima bela in druge zgodbe*.

Ilustrirala Ana Zavadlav. Maribor: Založba Pivec, 2022.

Šolarica Eva je marsikaj, a najbolj si želi postati detektivka, ki bi lahko pomagala, če bi se morda izgubila predsednica države ali pa babica, ki bi pozabila, kje ima dom, tudi tatovom in njihovem skriteму plenu bi prišla na sled. Odlično opremljena z daljnogledim in štirinožnim pomočnikom je neustavljiva in se poganja iz ene pomembne dogodivščine v drugo, vmes ugotovi, da bi lahko bila tudi zdravnica, sploh pa ji idej za karkoli nikdar ne zmanjka, vsi njeni načrti pa so utemeljeni s prav posebno logiko. Deklica z neusahljivo iznajdljivostjo, duhovitostjo in izvirnostjo preprosto očara.

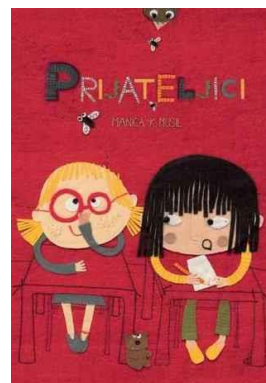
Nejc Gazvoda: *Fant iz papirja*. Ilustrirala Hana Jesih.

Novo mesto: Hibird Books, 2021.

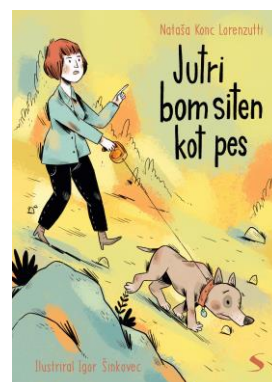
Knjiga Nejca Gazvode z ilustracijami Hane Jesih elegantno, poetično in nadvse prepričljivo govori o tem, da so čudežni trenutki zmeraj za vogalom, zmeraj so tik pred tem, da se zgodijo, pa čeprav se zdijo nemogoči ali pa so celo prepovedani, kot je prepovedana ljubezen med fantom iz papirja in deklico iz črnila. Fant iz papirja je na prvi pogled lahko zgodba o sprejemanju različnosti, a govori tudi o tem, da je treba včasih steči na streho hiše, si upati in ukrepati. Pri tem je zelo dobro vedeti, da je včasih povsem v redu, če se črnilo razlije, ker se le tako lahko združita navidez nezdružljiva svetova – in se kar sama od sebe napiše lepa zgodba o ljubezni.

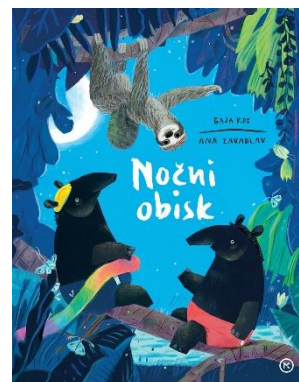
Manica Klenovšek Musil: Prijateljci. Maribor: Založba Pivec, 2022.
Slikanica – krpanka govori o medsebojnih odnosih. Fragmentarna zgodba predstavi skupino prijateljev, ki se z avtobusom peljejo v šolo, lahko pa vožnjo razumemo tudi kot pot učenja o sebi in drugih. Pozornost se osredotoči na prijateljstvo med Elo in Piko. Vendar pride med najboljšima prijateljicama do razdora – Pika Eli ukazuje, jo graja in ji ne dovoli, da bi se družila s prijateljicami po lastni izbiri. Elo stiska privede do samoizpraševanja in odločitve, da prijateljici prepove nasilje nad sabo. Tako prijateljici (p)ostaneta (spet) najboljši, saj se tudi Pika reši uničujoče ukazovalnosti. Avtorska slikanica je privlačna na pogled in bogata tako po estetskosti kot po sporočilnosti.

Nataša Konc Lorenzutti: Jutri bom siten kot pes. Ilustriral Igor Šinkovec. Ljubljana: KUD Sodobnost International, 2023.
Glavni lik Aksel nekega dne ob prvem obisku parka presenečeno spozna, da ni človek, ampak pes. Pri raziskovanju svoje prave identitete spoznava navade in življenjske stile novih štirinožnih prijateljev in njihov lastnikov. Kmalu začne tudi sam hrepeneti po drugačnem, bolj svobodnem in sproščenem življenju ... Pripoved Nataše Konc Lorenzutti je duhovita knjiga, ki prepriča s pogovornimi dialogi ter spretno dozirano besedno, karakterno in situacijsko komiko. Hkrati ponuja nastavke za kritičen razmislek, kako našim hišnim ljubljencem zagotoviti zdravo in varno okolje, v katerem bodo lahko živeli v skladu s svojo pasjo naravo.

Gaja Kos: Nočni obisk. Ilustrirala Ana Zavadlav. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2022 (Zbirka Velike slikanice).
Nočni obisk je nadaljevanje slikanice *Obisk* Gaje Kos in Ane Zavadlav o prijateljstvu in medsosedskih odnosih med lenivci in tapirji, ki je bila nominirana za desetnico leta 2020. Slikanica *Nočni obisk* poudarja pomen in vrednote medsebojnega sodelovanja in pomoči. Dogajanje je atraktivno in slikovito ter kljub glavnemu liku, lenivcu Smrču, ki je bolj počasne sorte, razgibano in dinamično. Zanimivi neologizmi (če nekje od zgoraj padajo palačinke, se reče, da *palačinkuje*, ko dežujejo piškoti, *piškotuje*) še dodatno popestrijo pripoved, ki jo odlikujejo tudi iskrivi dialogi in dejstvo, da je podana brez odvečnega besednega balasta. Pripoved gre z roko v roki z imenitnimi ilustracijami Ane Zavadlav, ki približajo živalski svet ter dnevno ali nočno vzdušje visoko v krošnjah, pod drevesih ali v vodah eksotičnega gozda.

Vinko Möderndorfer: *Švrk: res huda pasja biografija*.

Ilustrirala Eliza A. Dob: Miš založba, 2023 (Zbirka Čiv).

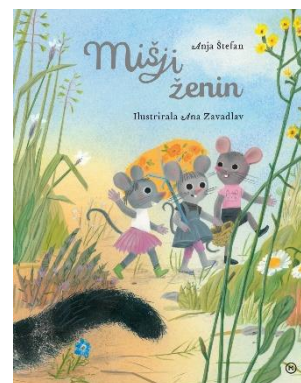
Vinko Möderndorfer s prvoosebni pripovedovalcem popelje bralca v zgodbo iz pasje perspektive. Kot se za vsako biografijo spodobi, Švrk na začetku razkrije nekaj podrobnosti iz svoje ne zmeraj lahke preteklosti, nato pa bralec spremlja, kako v zavetišču spozna Primoža in si ga izbere za svojega skrbnika. Obstaja samo ena velika, a z nekaj truda, prijaznega cviljenja in dolgih pasjih pogledov premagljiva težava – kako prepričati dečkovo mamo, da bosta psa obdržala. V drugem delu pripovedi, ko se literarni liki združijo v protestu proti zaprtju zavetišča za živali, pa delo brez nadležnega moraliziranja opozori še na pomen solidarnosti, družbenega angažmaja in delovanja v skupno dobro. Knjigo odlikuje izredno dinamično dogajanje, ki se uravnoteženo spaja s prikazom toplih medosebnih odnosov, med katerimi že zaslutimo tudi zametke prvih najstniških simpatij.

Anja Štefan: *Mišji ženin*. Ilustrirala Ana Zavadlav.

Ljubljana: Mladinska knjiga, 2023 (Zbirka Velike slikanice).

Tudi v tem besedilu Anja Štefan sledi zakonitostim ljudskega izročila, ki se kaže v številu tri in v tem, da dobro premaga zlo. Tri miške se odločijo, da si bodo poiskale ženina – in to – najboljšega. Prva si je nadela rdečo pentljo, druga se je odela v svilo in čipke, tretja pa si je za uho zataknila marjetico. Polne radosti naletijo na mačka, ki jim je bil zelo všeč, a je pojedel prvo in drugo miško. Za lepim videzom se namreč skriva strašno srce. Tretja pa je imela več sreče, saj je srečala mladega mišjaka, ki ji je bil takoj pripravljen pomagati. Z dolgo močno travo požgečkal mačka pod smrčkom, ta pa je kihnil, tako da sta mu iz gobčka zleteli miški, ki ju je pojedel. Po teh zapletih je tretja miška našla ženina in je »vse prišlo na pravo mesto.«

Podelitev nagrade desetnica podpirata:

Mestna občina
Ljubljana